

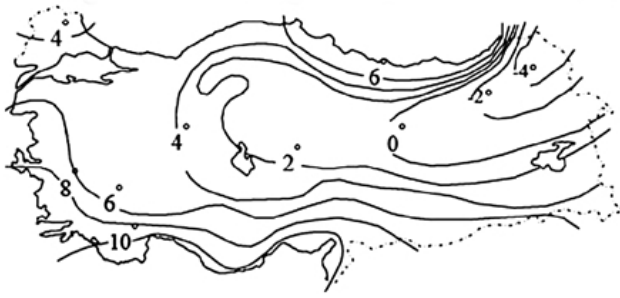
TÜRKİYE İKLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- 1) Matematik konumu:** Türkiye bulunduğu konumdan dolayı kışın kutuplardan gelen soğuk hava kütlelerinin, yazın da Tropikal kuşaktan gelen sıcak hava kütlelerinin etkisindedir. Güneş ışınlarının düşme açısında yıl boyunca büyük farklar vardır. Bunun sonucu olarak 4 mevsimi belirgin olarak yaşar.
- 2) Yer şekilleri (Yükselti, dağların uzanış doğrultusu ve bakı):** Yurdumuzun kuzeyinde ve güneyinde dağlar kıyıya paralel uzandığından kıyı ile iç kesim arasında buralarda iklim farklılığı fazladır. Ege bölgesinde ise dağlar kıyıya dik uzandığından farklılık azdır.
- 3) Denize göre konum:** Kıyı bölgelerde nem fazla olduğunda buralarda kışlar ılık, yağışlar fazla ve sıcaklık farkları azdır. Çünkü havanın nemi o bölgeyi sıcak ve soğuktan koruyarak sıcaklığı düzenler.
- 4) Rüzgârların esme yönü:** Türkiye'ye kuzeyden gelen rüzgârlar (özellikle Balkanlar ve Sibiryâ üzerinden) sıcaklığı düşürürken, güneyden gelenler sıcaklığı artırır (enlem etkisinden dolayı).

SICAKLIK

Türkiye Yıllık Sıcaklık Dağılışı

- Genel olarak Güneyden kuzeye (enlemden dolayı) ve kıyılardan iç kesimlere doğru (yükseklik ve karasallıktan dolayı) sıcaklık azalır.
- Ülkenin en sıcak kesimleri Güneydoğu Anadolu'nun güneyi ile Akdeniz kıyılarıdır. Buralarda yıllık ortalama sıcaklık 18 °C'nin üzerindedir.
- Erzurum ve Kars platolarının yüksek kesimlerinde 4 °C'nin altına düşer. Sebepleri: Yükseltisinin fazla olması, karasallık ve enlem olarak kuzeyde yer almasıdır.

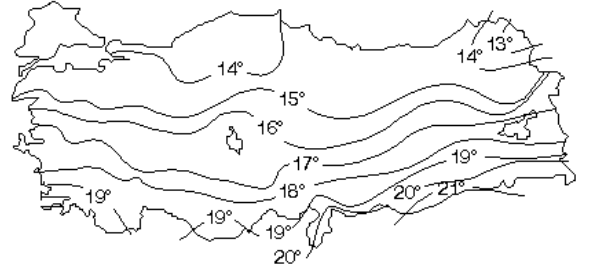

Türkiye Ocak Ayı Sıcaklık Dağılışı

- En yüksek sıcaklıklar Akdeniz bölgesinin kıyı kesiminde görülür. Bu durumun sebepleri: Akdeniz'in enlem olarak daha güneyde olması, deniz etkisi ve Torosların kuzeyden gelen soğuk hava kütlelerini engellemesidir.
- En düşük sıcaklıklar Doğu Anadolu'da Erzurum - Kars bölümünde görülür. Çünkü burada yükselti fazladır, karasallık vardır ve kuzeyden gelen soğuk rüzgârlar etkilidir.

Türkiye Temmuz Ayı Sıcaklık Dağılışı

- En yüksek sıcaklıklar Güney Doğu Anadolu'da görülür. Sebepleri: Enlem olarak güneydedir, Karasallık etkilidir ve Güneyden gelen sıcak rüzgârların etkisi altındadır.
- En düşük sıcaklıklar bu dönemde de Erzurum-Kars Bölümünde görülür. Yükselti fazla ve enlem olarak kuzeydedir.

BASINÇ VE RÜZGÂRLAR

İZLANDA AB

60 enlemleri üzerinde etkili olan DİNAMİK A. basınçtır. Her mevsim etkili olmakla birlikte kışın daha etkilidir. Balkanlar üzerinden serin ve yağışlı hava getirir.

SİBİRYA YB

Sibiryâ üzerinde oluşan TERMİK Y. Basınçtır. Kışın etkilidir. Sert kışlara sebep olur.

ASOR YB

30 enleminde oluşan DİNAMİK Y. Basınçtır. Yaz mevsiminde daha belirgindir. Akdeniz çevresinde yaz kuraklığına sebep olur.

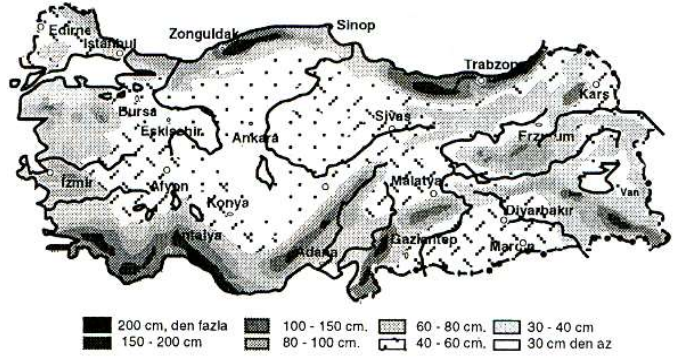
BASRA AB

Yaz mevsiminde oluşan TERMİK A. Basınçtır. Yazların sıcak ve kurak geçmesinde etkilidir.

NEMLİLİK VE YAĞIŞ

- Dağların yüksek olduğu ve denize paralel uzandığı yerlerde yağış fazladır. Doğu ve Batı Karadeniz ile Akdeniz'de Toroslar'ın denize bakan yamaçları.
- En fazla yağış alan bölge Karadeniz, Bölüm Doğu Karadeniz, il Rize'dir (2400 mm). Rize'nin çok yağış almasında; güneyindeki yüksek dağların hakim rüzgar yönüne dik olması etkilidir.
- En az yağış alan bölgemiz İç Anadolu Bölgesidir. Sebebi; etrafının dağlarla çevrili olmasıdır. En az yağış alan il Konya'dır (330 mm).
- Türkiye'de kışın görülen yağışlar genelde cephesel kökenlidir. (Cephe Sıcak ve soğuk havanın karşılaştığı yerlerde oluşan yağıştır.) Bu tür yağış oluşumu en fazla Akdeniz Bölgesinde görülür.
- İlkbahar ve yazın görülen yağışlar genelde Konveksiyon yağışı şeklindedir. (Konveksiyonel Yağış: Isınan havanın yükselmesi ve soğumasıyla oluşan yağıştır.) En fazla İç Anadolu Bölgesinde İlkbahar mevsiminde görülür. Buna "Kırkikindi yağmurları" denir.
- Yamaç yağışları genelde Karadeniz ve Akdeniz Bölgelerinde dağların denize bakan yamaçlarında görülür. Fakat en fazla Karadeniz Bölgesi'nde görülür
- Karasal iklim bölgelerinde kışın görülen yağışlar genellikle kar şeklindedir. Türkiye'de karla örtülü gün sayısının en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

Harita-16: Türkiye'de yağışın dağılışı

KARADENİZ İKLİMİ:

- Her mevsim yağışlıdır. En fazla yağışı yağış sonbaharda düşer.
- Doğal bitki örtüsü **ORMAN**'dır. Yüksek alanlarda Alpin çayırlar görülür.
- Denizelliğin etkisinden dolayı kışlar fazla soğuk, yazlar fazla sıcak olmaz.
- Dağların denize paralel uzanması deniz etkisini engeller. Kıyı ile iç kesim arasında iklim ve bitki örtüsü farklıdır. Örneğin Trabzon ile hemen yakınındaki Bayburt'un iklim özellikleri farklıdır.

AKDENİZ İKLİMİ:

- Bu iklim tipi ülkemizde en belirgin olarak Akdeniz kıyılarında görülmekle birlikte, Ege ve Marmara'nın güneyinde de etkili olmaktadır.
- Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. En fazla yağış kışın, en az yağış yazın düşer.
- Ege Bölgesinde dağların kıyıya dik uzanması, Akdeniz İkliminin iç kesimlere ulaşmasına imkan sağlamıştır. Örneğin kıyıda yetişen turuncgiller 170 km içeride yer alan Nazilli'de de yetişebilir.
- Marmara Bölgesinde görülen Akdeniz İkliminde, yazlar Akdeniz kıyılarına göre daha serin, kışlar ise daha soğuk ve karlıdır.
- Akdeniz İkliminin doğal bitki örtüsü **MAKİ**'dir.
MAKİ: Her zaman yeşil kalabilen, kışın yaprağını dökmeyen küçük boylu ağaçlardan oluşan bitkidir. Zeytin, defne, mersin, kekik gibi...

KARASAL İKLİM:

- Ülkemizde Karasal İklim, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile Ege'nin iç kesimlerinde Afyon Kütahya çevrelerinde (İç Batı Anadolu Bölümünde) görülür.
- Karasal İklimin en önemli özelliği yazlar ile kışlar arasındaki sıcaklık farkının fazla olmasıdır. Bu sebeple Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır.
- İç Anadolu Bölgesinde maksimum yağış ilkbaharda, minimum yağış yazın düşer. Etrafı dağlarla çevrili olduğundan yıllık yağış miktarı azdır. İç bölgelerin Bitki Örtüsü **BOZKIR**'dir.
BOZKIR: İlkbahar yağışlarıyla yeşeren yazın kuruyan otlardır. Bozkırlarda küçükbaş hayvancılık yapılır.
- Doğu Anadolu Bölgesinin kuzeydoğu kesiminde Erzurum Kars çevresinde yıllık sıcaklık ortalaması, yükselti ve karasallık nedeniyle düşüktür. Burada en fazla yağış yaz mevsiminde düşer. Yazın yağın yağmurlar gür otların büyümesini sağlamıştır. Bu yüzden bitki örtüsü **ÇAYIR**'dir. Çayırlar Büyükbaş hayvancılığı ekonomik hale getirmiştir.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kış mevsimi pek soğuk olmaz fakat yaz mevsiminde şiddetli kuraklık ve sıcaklık etkilidir.